

Referat fra møtet i faggruppe landbruk 2.2.2018, Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma (Huvo)

Til stede: Dag E. Opsahl (Eidsvoll), Nina Lynnebakken (Nannestad), Marit Sand (Nannestad), Hans Petter Langbakk (Ullensaker, til ca. kl. 12), Kari Engmark (Fylkesmannen i Oslo og Akershus), Lise Gravermoen (Nes), Ola Bihaug (Hurdal), Ada Engødegård, (vara Østre Toten) og Helge B. Pedersen (daglig leder).

Forfall: Bjørn Baadshaug (observatør, Akershus Bondelag).

Sak	Innhold	Oppfølging/ ansvar
1	<p>Referat fra forrige møte (13.10.17) <u>Konklusjoner:</u> Ingen merknader. Godkjent.</p>	
2	<p>Diverse orienteringer Følgende saker ble kort referert/gjennomgått:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styringsgruppemøtet i Huvo 16.11.17. Inkl. vedtatt arbeidsplan 2018 for VOU, orienteringer + pol.saker/høringene, økonomi mm. • Seminar 1.12.17: CIENS: Vannforvaltning i endring: NIVA, NINA og NIBR; Helhetlig vannforvaltningen i Norge. Prosjektene WAPABAT, SusWater og GLU har studert ulike aspekter av vannforvaltningen som fenomen og prosess. Lenke. • Seminar Vannforeningen/Tekna: 13.12.17 Hvordan står det til med våre innsjøer, elver og grunnvann? Lenke. • Høring: Handlingsprogram 2018-2021 - Regional plan for vannforvaltning for vannregion Glomma • Høringen på endring i Vannforskriften og Naturmangfoldloven. • Planprogrammet for 2. landsdekkende periode skal på høring 1.1.2019. • Vesentlige vannforvaltningsspørsmål for 2. landsdekkende periode skal på høring senest 1.1.2019. (se vårt forrige innspill her). • Om årsmeldingen for Huvo 2017. • Revisjon av karakteriseringen og Vann-nett. • Oppfordring til Huvo om å lage enkel brosjyre for god krysning skogsbilveg/bekk. • VRM-søknad til Miljødirektoratet: Omfang og kostnader av landbrukstiltak i områder med beregnet avrenning fra landbruket og avlastningsbehov. «Kostnad tiltakspakker». • Tips: VO Glomma Sør har laget kantsonplan/erosjon i leirelver: lenke, del 1 og 2. Anbefales. • Ada orienterte fra konferansen til VO Haldensvassdraget i fjor høst. Det var et nyttig seminar. • Orientering fra seminaret til Miljødirektoratet 1.2.18 om «nye» Vann-nett, og hvilke oppgaver som nå forventes fra sektormyndighetene. • Som svar på spørsmål reist i forrige møte på om effekt av tiltakene kan måles i vassdragene, ble det vist til nyeste rapport fra Morsa (har målt i 30 år). • Per 2017 ser det ut til at Gardermoen er tatt inn som typelokalitet for nasjonal overvåking av grunnvanns-forekomster (i regi av NGU). 	

	<p><u>Konklusjoner:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Faggruppe landbruk ønsker å delta både i prosessene med innspillet til planprogram og «Vesentlige vannforvaltningsspørsmål». 2. Årsmeldingen fra Huvo 2017 sendes til faggruppa med <u>1 ukes frist</u> for innspill. 3. Brosjyren om veikryssninger skogsbilvei vs. gytebekker, bør sendes til landbruksgruppa, og FMOA ved Kari, for gjennomsyn før den ferdigstilles. 4. Dersom VRM setter i gang «kostnad tiltakspakker», kan Dag og Kari være med å gi innspill til dette, dersom VRM ønsker det. 5. Alle deltagerne i faggruppe landbruk ønsker å få brukernavn/passord, slik at de selv kan legge inn og ajourføre «egne tiltak» direkte i Vannnett. Helge sørger for nødvendig opplæring, og at passord blir klart. (se også sak 7). 	<p>Alle</p> <p>Alle</p> <p>Alle</p> <p>Dag, Kari</p> <p>Alle</p> <p>Helge</p>
3	<p>Status for Huvo-prosjekter/overvåkingen</p> <p>Det ble gitt en orientering om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huvo sin deltagelse i tiltaksoppfølgingen av kalkgrus i Øyangen. • Huvo sin deltagelse i info-arbeidet for å unngå spredning av vasspest. • Foreløpige resultater fra overvåkingen av cyanobakterier i Hersjøen. Rapport blir ferdig 15.4.18. • Status for problemkartleggingen i fiskedøden i Risa. Inkl. fokus på mulig sammenheng med dreneringen av våtmarksområdet. • Huvo sin screening/problemkartlegging av hydromorfologi (HyMo), notat 2/2017. • Søknad sendt til Miljødirektoratet for HyMo-prosjektoppfølgning. • Hurdalssjøen: problemkartleggingen og frivillig manøvreringsreglement. • Status for den «nye» Grunnforurensingsdatabasen, og videre planer for miljøgiftkartleggingen. • Planlagt elektrofiske i Huvo-regi også til sommeren. • Status for tiltaksrettet overvåking; vannkjemi, E-coli, bunndyr og påvekststalger. • Status brosjyre: Grasdekte vannveier. <p><u>Konklusjoner:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Faggruppe landbruk støtter konklusjonen til økologigruppa om innspillet til frivillig manøvreringsreglement for Hurdalssjøen. Det er i hovedsak kun i Nannestad at hensyn til jordbruk er vesentlig i saken. De som har innspill om dette, gir melding til Helge <u>innen februar</u>. 2. Brosjyren «grasdekte vannveier» følges opp videre med Dag som representant for Huvo, og sendes til Kari for gjennomsyn. Huvo avventer videre progresjon fra VO Øyeren og VO Leira-Nitelva. Huvo bør delta i finansieringen. 	<p>Alle</p> <p>Dag, Kari</p>
4	<p>Miljørådgivningen i kommunene ift. tiltaksgjennomføring i landbrukssektoren</p> <p><u>Nannestad (Nina orienterte):</u></p> <p>Kommunen er i dialog med de to viktigste gårdbrukerne. Søknad om endret gjødselhåndtering er i gang. Skal ha møte med relevante hesteeiere i april.</p> <p><u>Ullensaker (Hans Petter orienterte):</u></p> <p>Det er gitt informasjon om gjødselhåndtering. Kommunen har strammet inn på dispensasjoner for gjødselspredning etter forskriftsfestet dato. Oppslutningen om redusert jordarbeiding er ganske bra innen Huvo-området.</p>	

	<p><u>Nes (Lise orienterte):</u> Kommunen har hatt fokus på overvannshåndtering, håndtering av kloakkslam, raviner og en søknad er sendt Innovasjon Norge. Det er arrangert tre kvelder med miljørådgivning (12., 16. og 17. oktober), med i alt 29 deltagere. Møtene er gjennomført i samarbeid med Norsk Landbruksrådgivning Øst og Nes Landbrukslag, og med støtte fra fylkesmannens Klima- og miljømidler. Huvo har vært en partner.</p> <p><u>Eidsvoll (Dag orienterte):</u> Langs Andelva er det en del arealer med tiltaksbehov via SMIL. Har hatt rådgivning med berørte. En plan er laget, og søknad mottatt før jul. Forventes gjennomført til sommeren. Det er av og til utfordringer der eier og leietaker er forskjellige personer. Gir ofte råd på ett og ett tiltak som bør følges opp med plan og SMIL-søknad.</p> <p><u>Hurdal (Ola orienterte):</u> Hadde i fjor høst risikobaserte kontroller. «Kjøkkenbordskonferanser» er også gjennomført. De oppfattes som nyttige. Det ser ut til at gjødselplanene brukes mer effektivt. Det er økt søknadsvolum på grøfting.</p> <p><u>Østre Toten (Ada orienterte):</u> Mesteparten av jordbruksområdene i kommunen drenerer til VO Mjøsa. De håper å få i gang miljørådgivning gruppevis eller enkeltvis. Kommunen har besluttet å opprette en miljørådgiverstilling, slik at miljø som tema kan styrkes i kommunen generelt.</p>	
5	<p>Status ift. tiltaksgjennomføringen for hver kommune og fylkesmannen Nannestad (Nina orienterte): Har gitt konkrete råd til relevante personer ifm. oppfølging av gjødselhåndtering. Har noe oppslutning om redusert jordarbeiding i den aktuelle VF, men kjenner pt. ikke helt nivået.</p> <p><u>Nes (Lise orienterte):</u> Tiltakene som er ført i tiltakslista er påbegynt, slik at status kan endres fra forslag til påbegynt for alle.</p> <p><u>Eidsvoll (Dag orienterte):</u> Skal i år se nøyere på behovet for vegetasjonssoner. Tiltaket om punktutslipp tas til våren. Det er gjennomført noen nye hydrotekniske tiltak. De øvrige tiltakene er i all hovedsak påbegynt.</p> <p><u>Kommentar:</u> Det ble i møtet understreket at for perioden 2014-2017 hadde tiltakene formell status som <i>forslag</i>, dvs. mulighet for sektormyndigheten til selv å detaljere/justere/erstatte/avslå. I løpet av 2018 skal alle tiltakene være <i>operative</i>. Dvs. klare til å settes i gang, inkl. evt. vedtak som må fattes før tiltaket kan påbegynnes. Gyldige kategorier per tiltak blir etter 2018 kun: Planlagt, påbegynt, avsluttet, utsatt, avvist, har unntak. Alle med «foreslått» må plasseres i en av nevnte kategorier. Evt. avslag for et tiltak skal begrunnes, og som hovedsak erstattes av et bedre tiltak.</p>	
6	<p>Oppfølging av prosjekter sammen med økologigruppa I Eidsvoll vurderes det om det er aktuelt å ta en befaring sammen med grunneiere og evt. andre for Løykjebekken og Nessa. Helge orienteres dersom det er aktuelt. Det samme gjelder Bjørtombekken i Ullensaker. For øvrig skal en være klar over Bane Nor sin planlegging av tiltak som krysser Nessa.</p>	<p>Dag Hans Petter</p> <p>Dag, Helge</p>

7	<p>Oppdatere tiltakslista 2016-2021. Ulike arbeidsformer ble diskutert for å oppdatere fjorårets tiltaksliste. Den skal behandles av styringsgruppa og deretter inn til politisk behandling i aktuelle eierkommuner.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huvo sin reviderte tiltaksliste bør være klar <u>senest 1. mars</u>. • Fylkesmannen skal ha revidert påvirkningsanalyser og miljøtilstandsvurderinger 1. juli (?), dvs. VO må levere før det. Tid avgjøres av FM. • Vann-nett må være oppdatert, og revidert mht. nye tiltaksnavn/grupper innen 1. september, fordi data da hentes ut bl.a. til nasjonal rapportering og ESA. <p><u>Konklusjoner:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dag og Helge går gjennom Tiltakslista kap. 3.1 og 3.2 og lager forslag. Det sendes ut til den enkelte som selv fyller ut/reviderer/endrer tiltakene for egen sektormyndighet (kommune), slik at det blir korrekt. <u>Frist 1 uke.</u> 2. For oppdatering av tiltaksnavn/tiltaksstypen osv. i Vann-nett avventes beskjed om hvordan det bør gjennomføres. Sannsynligvis blir det et arbeidsmøte. 3. Det samme gjelder Glommadata, som skal bygge på Vann-nett. <p><u>Kommentar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Det ble understreket at det er den enkelte sektormyndighet som selv er ansvarlig for at tiltakene er korrekt beskrevet i Vann-nett til enhver tid. Det skal inn som ledd i den enkeltes saksbehandlingsrutiner. Hvorvidt Helge rent teknisk bistår med innlegging i Vann-nett eller om det tas av den enkelte er opp til hver enkelt. Men det som står der er sektormyndighetens ansvar. • Det ble orientert om at fornyingen av Vann-nett bl.a. innebærer mindre detaljering (fra ca. 250 til 100 tiltaksstyper) og et skille mellom «grunnleggende» og «supplerende» tiltak. <p><u>Tiltak med forslag til budsjett, konklusjoner:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Det bør gjennomføres en problemkartlegging av møkkhåndtering blant hesteeiere. Det gjøres i VO Leira-Nitelva. Først en kartlegging (jf. liste fra Mattilsynet), deretter veiledning. Det trengs muligens noe økonomiske midler. Det meldes i så fall inn til Dag og Helge <u>innen 20. februar</u>. 	<p>Alle</p> <p>Helge og Dag tar initiativ</p> <p>Alle</p>
8	<p>Glommadata Pga. div. forsinkelser, ble det kun vist hovedprinsipper for databasen «Glommadata». Databasen henter inn data fra eksisterende databaser som SMIL, RMP, WEB-Gis osv. dersom indikatorene er riktig definert/lagt inn. Dette blir et verktøy for faggruppene for å få en statusoversikt, utarbeide tabell- og kartframstillinger osv. Bygger på Vann-nett sine tiltaksstyper, og er derfor ikke klart enda.</p> <p><u>Konklusjon:</u> Avventes. Vurderes enten i eget arbeidsmøte, eller til neste ordinære møte. Dersom behov for å gi innspill før det, tas kontakt med den enkelte direkte.</p>	<p>Helge og Dag tar initiativ</p>
9	<p>Vesentlige spørsmål – revidering Nå starter prosessen på den 2. landsdekkende planperioden. Innen 1.1.2019 skal VRM sende planprogram og revidert Vesentlige vannforvaltnings-spørsmål ut på off. høring. Huvo skal gi innspill til sistnevnte på en mal som kommer i god tid før høringen.</p> <p>Forslag til innspill til «behov for nye virkemidler» som ble drøftet i møtet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FoU – på leirelver (naturtilstand, miljømål, hvordan måle økologisk tilstand). • FoU – på bruk av dekkplanter/OSCAR-prosjektet/ 	

	<p>regenerativt landbruk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • FoU – på kantsoners betydning for erosjon, avrenning, stabilisering, flom, økologi mm. inkl. optimal skjøtsel og gjennomgang av jussen/virkemidler. • Behov for mer målretting av tiltakene/økt virkemiddelbruk. <p><u>Kommentar:</u> Den enkelte vurderer selv om det er andre temaer som kan spilles inn når Huvo skal levere forslag. Det er viktig at dette også sees i sammenheng med de nye RMP-reglene som kommer.</p>	
10	<p>Mikroplast Det ble gitt en orientering om problematikken rundt mikroplast (MP), særlig basert på Tekna-seminaret i januar. Lenker til div. problem-beskrivelser finnes her: MP på jordene, MP fra kunstgressbaner, MP fra tekstiler/tøyvask, eksempel på filter for tøyvask, funn av MP i drikkevann, funn av MP i havsalt, kan gi hjerneskader hos fisk, filtrering av MP og regjeringens planer.</p> <p>Tematikken ble også diskutert i økologigruppa, som følger opp i egen kommune på hvordan brevet (11.5.17) fra Fylkesmannen i O/A er fulgt opp. Gruppa har kartlagt fotballbaner med kunstgress innen Huvo. Økologigruppa foreslår å avvente med egne målinger til metoder, grenseverdier osv. er bedre kartlagt, men sette av midler på budsjettet for 2019. Tematikken tas også inn i kommende faggruppe kommunalteknikk. For kunstgressbaner finnes mange konkrete tiltak (jf. rapport fra VO Indre Oslofjord Vest og Stange kommune). Akershus fylkesting har vedtak ift. MP (20.11.17). Også NIVA jobber med MP. Huvo har kontaktet NIVA, og tilbudt å være en «case» ved behov.</p> <p><u>Konklusjoner/oppfølging fra faggruppe landbruk:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alle landbrukskontorene gjennomfører en «info-kampanje» våren 2018 ift. landbruksplast. 2. Alle landbrukskontorene gjennomfører en «info-kampanje» våren 2018 ift. at bruk og spredning av (brukt) gummigranulat utendørs, f.eks. på ridebaner, er å anse som avfall (jf. Forurensingsloven § 28). Det er forbudt å tømme, etterlate og oppbevare avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Se vedlagte brev fra FMOA. De kan evt. risikere pålegg om opprydding. Dyrt. 3. Gruppa følger med videre på tematikken, og tenker gjennom hvor det evt. kan være aktuelt å ta MP-prøver senere. 	<p>Alle</p> <p>Alle</p> <p>Når aktuelt</p>
11	<p>Befaring sommeren 2018 Innspillet gitt i forrige møte (sak 7) om regenerativt landbruk/dekkvekster/Oscar-prosjektet er fulgt opp og ble diskutert (brosjyre, hovedside). Det samme ble FoU-prosjektet på Kjelle om effekter av jordarbeiding på flate arealer. Også andre temaer og muligheter ble diskutert.</p> <p><u>Konklusjoner:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Faggruppe landbruk ønsker ikke befaring på disse temaene nå, men foredrag. Det bør tas som en egen fagdag. Følgende temaer/foredrag er aktuelle: 2. Om dekkvekster/Oscar-prosjektet: spør Lars Olav Brandsæter (NIBIO) 3. Om prosjektet på Kjelle: spør Marianne Bechmann (NIBIO). 4. Om god agronomi: spør Øystein Haugerud eller Silje Varland. 5. Det kan vurderes å spørre Gudbrand Qvale evt. Trond Qvale om å orientere om sine erfaringer. 6. Kari sjekker om temaet: «renseløsninger ved utløp av grøfter» kan være aktuelt. 7. Også andre temaer kan vurderes, men arrangementet må ikke bli for stort/dyrt. Huvo kan dekke noe via «Tiltaksbudsjettet». Fagdagen må 	<p>Følges opp først av Helge, Dag og NLR-Øst.</p> <p>Kari</p>

	<p>ha fokus på tiltak som er relevant for å redusere påvirkningen av vassdragene.</p> <p>8. Målgruppa blir da utvidet, til også å inkludere interesserte gårdbrukere. Det må detaljeres senere.</p> <p>9. Det bør gjennomføres som en hel fagdag, fortrinnsvis i samarbeid med Landbruksrådgivningen (NLR-Øst), på Grønt Fagsenter (Nes).</p> <p>10. Det bør tas kontakt straks med NLR-Øst for å høre om det er aktuelt å ta det inn som søknad om Klima- og miljømidler.</p> <p>11. Aktuelt tidsrom for fagdagen er tentativt i september/oktober.</p>	<p>Gruppa involveres underveis per epost.</p>
12	<p>Eventuelt Ingen saker.</p>	
<p>Neste møte Onsdag 26. september 2018, kl. 10.00-15.00 i Nes kommune.</p>		<p>Dag /Helge</p>

Helge B. Pedersen (ref.)

Vedlegg:

Brevet 11.5.17 fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus: Forurensning fra kunstgressbaner - presisering av kommunens forurensningsmyndighet.

<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>E-post</i>
Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma	66 10 50 67/66 10 50 00	postmottak@nannestad.kommune.no
c/o Nannestad kommune	<i>Telefaks</i>	<i>Internett</i>
Teiealleen 31	66 10 50 10	www.huvo.no
2030 Nannestad		